

DELO

Izhaja enkrat mesečno.

Naročnina: 6 Din polletno.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Miklošičeva 22/II.

Ob zaključku starega - pred rojstvom novega glasila

Z današnjim dnevom je naše glasilo »Delo« zadnjikrat izšlo. Naše delavstvo bo spremljal v borbi nov list, štirinajstdnevnik z naslovom »Nova Pravda«.

V preteklosti smo mnogokrat pogrešali v raznih težkih trenutkih delavskega gibanja česčega spremljevalca, ki bi s krepko mislijo pravočasno posegel v borbo. Mesečnik ni mogel izpolniti teh pogojev. Oblika »Dela« je bila skromna, komaj je bilo dovolj prostora za strokovni del; ideološki del in pogled po mednarodnem obzorju sta morala izostati. Vendar je »Delo« vršilo svojo funkcijo kot dober in zvest tovariš v naši narodno-socialni delavski borbi.

Z novim letom bo izšla »Nova Pravda« v drugi obliki in vsebini ter pod novim vodstvom. Strokovni del bo njen sestavni del. Izpolniti bo morala vse to, česar »Delo« radi izhajanja v daljših presledkih ni bilo možno. S tem bo izvršena naloga, ki jo je delegatski zbor opetovano naložil vodstvu naše organizacije, zavečajoč se, da je borba na terenu bolj uspešna, če jo spremlja dobro urejen in udaren list. V tej nadi pozdravljamo rojstvo »Nove Pravde«, naše novo narodno-socialistično glasilo!

Izvrševalni odbor NSZ želi vsem tovarišim in tovarišicam, ki se bore za delavske in narodno-socialistične ideale, vesele praznike in srečno Novo leto!

Lébanov:

Odškodnina za delo

V zadnji številki »Dela« smo obravnavali sistem akordnega dela in njegove zle posledice na službeno storitev, življenjski standard in moralni čut do bližnjega v vrstah delovnega ljudstva, imajoč pred očmi predvsem normalne predvojnne delovne prilike.

Danes se hočemo pečati z današnjim delovnim mezdanim sistemom, ozirajoč se na višino zaslužka po tako zvanem minimalnem mezdnam sistemu.

Kaj je prav za prav minimalni mezdni sistem?

Sedaj veljavni zakon o zaščiti delavcev je nejasen in pomanjkljiv v toliko, da prav nikjer ne vpliva odločilno na višino zaslužka v poedinah strokah v industriji, obrti ali svobodnih poklicih. Vsled te pomanjkljivosti in izkoriščevalne taktike službodajalcev je postala delovna zaščitna zakonodaja iluzorna.

Klic po zakonu o zaščiti kmetov je odprl oči tudi delavcu in jel je zahtevati zaščitne mere, da si zasigura svojo ogroženo eksistenco. Tako je nastala zahteva po uveljavljanju zakona o zaščiti minimalne mezde.

Minimalna mezda mora tvoriti ono višino urne, tedenske ali mesečne odškodnine za storjeno delo, ki bi zagovarjala delavcem vseh poklicev in strok v najneugodnejšem slučaju tak zaslužek, da bi njihova eksistenca v nobenem slučaju ne bila ogrožena, upoštevajoč pri tem vse lokalne prilike v poedinah banovinah in pestrost delovnih sil.

Strokovne organizacije kot edine nositeljice enotnega hotenja pri njih organiziranih delavcev skušajo ob nepremostljivih težkočah in s samozatajeva-

Vsak praktičen in dober gospodar napravi ob koncu leta bilanco svojega dela, da ugotovi, ali je bilo njegovo delo uspešno ali neuspešno. Na podlagi teh zaključkov uravnava svoje prizadevanje v prihodnjem letu tako, da to naslednje leto prinese več koristi. Tako delajo tudi razne gospodarske korporacije in društva in tako mora delati še prav posebno delavska strokovna organizacija.

Pogled nazaj nam kaže čudovito sliko. Veliko je naporov in truda, sorazmerno z njimi je uspeh manjši. Takoj se opazi, da so bile uspešne le one akcije, ki so bile dobro pripravljene, ki jih je vodilo zavedno delavstvo, kjer je vladala potrebna disciplina. Kjer pa tega ni bilo, tudi ni mogoče pokazati uspehov. Nastane vprašanje, kaj se bo delavstvo iz tega naučilo, kdaj bo delavstvo spoznalo, da vodi pot k izboljšanju delavskega položaja le potom strokovne organizacije.

Leto 1936. smo pričeli z volitvami obratnih zaupnikov. Vsako leto v mesecu januarju se vršijo po zakonu volitve obratnih zaupnikov in vsako leto nam prinese večje število teh zaupnikov. Prva leta so jih volila le večja podjetja, toda z letošnjim letom smo to število že več kot podvojili, ker so se izvršile volitve tudi v onih obratih, ki do sedaj še niso imeli obratnih zaupnikov. Storjen je korak naprej, toda še vedno nimajo vsi obrati tega, kar jim zakon nudi. Zato moramo storiti vse, da se v prihodnjem januarju izvedejo volitve obratnih zaupnikov prav povsod in je naša dolžnost, da se na to sedaj temeljito pripravljamo.

Nato so sledili podružnični občni zbori. Vkljub vsem težkočam, v katerih se delavstvo nahaja, smo zaznamovali napredek. Nad 40 podružnic NSZ je polagalo račune svojega dela in delavstvo je pokazalo, da se vedno bolj oklepa svojih organizacij in da vidi v njih edino rešitev. Bilanca podružnic je bila sicer povoljna, vendar še ni zadovoljiva. Izboljšati bomo morali še marsikaj, da bomo pokazali, da je naša strokovna organizacija dobra.

Delegatski zbor NSZ, ki se je vršil 10. maja, je pokazal, da je naša organizacija nepremagljiva. Ves trud nasprotnikov od leve in desne, od spodaj in zgoraj, je bil zaman. Enodušnost in disciplina je bilo priznanje našega organizacijskega dela. Manifestirali in delali

njem pri sklepanju kolektivnih pogodb uveljavljati načelo minimalne mezdne zaščite. Ob velikanski neuvidevnosti službodajalcev se jim pa to hotenje ponajvečkrat izjalovi, ker jim manjka zakonske podlage za tako osnovno in pravično zahtevo.

Obzir do trpečega delovnega ljudstva in priznanje človeka dostojnega preživljanja od strani službodajalcev bi preprečilo škandalozne delovne odškodnine in prilike, ki jih diktirata pohlep in egoizem.

Ali si je mogoče misliti, da sta kvalificirani in nekvalificirani delavec skoro povsod enako plačana za izvršeno delo? Da sezijski kvalificirani in nekvalificirani delavec prejmeta isto plačilo za storjeno delo kot delavec, ki je zaposlen vse leto? In vendar je tako!

Minimalna mezda 3 Din na uro za sezijskega delavca je zločin nad družbo in človeštvom, ako pri tem upoštevamo še delo na prostem, in da delo ob deževnih dneh, praznikih in nedeljah počiva. Tak delavec bi moral zaslužiti toliko, da bi s prihranki kril še one dneve v letu, ko delo počiva, da ne bi

smo za pravice jugoslovanskega delavstva pod znakom peresa in kladiva, ki je simbol ročnega in duševnega dela. Narodni socializem je dobil svoj pou-darek.

Prav zanimiv je pregled posameznih delavskih strok, ki so v letošnjem letu stale v borbi, da zaščitijo svoje interese.

Tekstilno delavstvo je stalo v ospredju zanimanja. Vse akcije tekstilnega delavca sicer niso bile popolnoma v skladu z legalno borbo, toda tekstilci so bili upravičeni, da se uprejo izkoriščanju nekaterih poslodavcev. Izbruhnili je spontana stavka, ki pa žal ni bila organizirana tako, da bi mogla roditi uspehe. Položaj po stavki se je zelo poslabšal. Ako bi bilo tekstilno delavstvo bolj organizirano, ne bi prišlo do tega, kar se je zgodilo. Še danes je veliko število žrtev, med njimi tudi nedolžnih, ki so še brez kruha. Nekatera tekstilna podjetja so pokazala vso krutost in se še naprej igrajo z delavskimi življenji. Bilanca je prav žalostna in dokazuje, da bo treba večje povezanosti med delavstvom. Edino delavska zavest in spopolnitev organizacije more preprečiti še nadaljnje nesreče. Smo pač za eno preizkušnjo bogatejši. Toda kloniti ne smemo, zaupajmo v organizacijo!

Stavbinsko delavstvo je bilo tudi v letošnjem letu predmet izkoriščanja. Tudi v tej stroki je priklopila sila do vrhunca, ki je dala povod, da je tudi stavbinsko delavstvo stopilo v stavko. Pri pogajanjih so se sicer določile nove mezde, ki pa niso bile zadostne. S posebnim dogovorom pa se je delavstvu zagotovilo, da bo dobilo kolektivno pogodbo. Prav sedaj se zopet vodijo pogajanja za novo kolektivno pogodbo ter upravičeno pričakujemo, da se bodo organizacije stavb. delavstva krepko držale in vztrajale na svojih upravičenih zahtevah.

Rudarsko delavstvo je kakor vsako leto, tudi letos vodilo borbo za izboljšanje svojega položaja. Tudi rudarji preživljajo svoje najtežje čase. Skrčeni delovni dnevi, nizke plače, težki delovni pogoji in neupoštevanje kolektivne pogodbe so povzročili, da je rudarsko delavstvo odpovedalo kolektivno pogodbo in izbojevalo ne sicer popolno, pa vendar le nekoliko boljše. Toda tudi pri rudarjih je največji nedostatek ta, da stoji še vedno ogromna večina

rudarskega delavstva izven organizacije. Zato velja tudi za rudarje, kakor za ostale stroke: okrepimo organizacijo!

Kovinarji tudi v letošnjem letu niso mogli držati križem rok. Na Jesenicah je odpovedana kolektivna pogodba. Organizacijo čakajo še velike naloge. Razširitev delokroga v Zenici in Kraljevu bo brez dvoma zelo vplivala na razvoj kovinske industrije v dravski banovini. V Strojnih tovarnah v Ljubljani je položaj več kot obupen. Neprestane redukcije stalno razburjajo delavce. Toda tudi za izvršeno delo ne prejema delavci svojih plač v redu ter jih podjetje odpravlja s tako zvanimi akontacijami. Leto 1936. je bilo leto popolne nesigurnosti delavstva v tem podjetju.

Lesni delavci so se nahajali vse leto pod vtisom krize v lesni stroki. Na ti-soče delavstva v Dravski banovini je bilo žrtev krize. Pa tudi ono delavstvo, ki je bilo v lesni stroki zaposleno, je občutilo posledice te krize. Plače so tako nizke, da ne zadoščajo za preživljanje in tudi delovni pogoji ne odgovarjajo potrebam delavstva. Vedno bolj se kaže, da je tudi za lesno delavstvo edina rešitev v poglobitvi organizacije.

Papirniško delavstvo vodi v prav zadnjem času borbo za svoj obstanek. Izbruhnili je stavka v Vevčah. Že nekaj mesecev so se vodila pogajanja, toda brez uspeha. Tudi papirniško delavstvo bo doseglo uspehe le, ako se bo strnilo v svoje strokovne organizacije. Zmagujejo le oni, ki so dobro organizirani.

Tudi vse ostale stroke niso bile dosti na boljšem. Zato je NSZ posvečala svojo pozornost povsod, kjer delavstvo ni imelo zadovoljivih pogojev. Deloma smo uspeli, deloma se borba še nadaljuje. Uspeh pa zavisi od zavednosti delavstva.

Tudi v preteklem letu smo se borili za izboljšanje socialne zakonodaje. Zakon o minimalnih mezdah in za uveljavljanje kolektivnih pogodb je bil stalno na dnevnem redu. Posvetili pa smo prav posebno pažnjo izobrazbi delavstva, zavečajoč se, da bo le izobrazeno, kulturno visoko stoječe delavstvo sposobno voditi uspešno borbo. Dela nas čaka še veliko. To delo pa bo uspešno, ako se bo delavstvo zavedalo svojih pravic in dolžnosti. Zaupajmo svoji organizaciji, z ljubeznijo in požrtvovalnostjo se je oklenimo, pa bo leto 1937 prineslo večje uspehe. Z delom do zmage!

bil takoj prvi dan po ustavitvi dela navezan na javno dobrodelnost.

Vzlic vsem težkim okoliščinam se ni posrečilo ustanoviti višje minimalne mezde.

Ako pa pomislimo, da mezde v obrti in industriji dosega 1.75 do 2.0 Din na uro, potem vidimo, s kako zakrnjenim sovraštvom se ima boriti naš delavec potom svojih strokovnih organizacij.

Ni uvidevnosti, ker ni ljubezni do bližnjega, in uspehov ni, ker je pohlep po čimvečjem dobičku prevelik.

Delavec pa naj trpi in čaka!

Ni se čuditi, ko je nemiren, ako se nagiba v ekstrem, ker mu poštena družba tekem 18 let še ni dala onega priznanja, ki mu gre po zakonih!

Veliko je še onih, ki hočejo delati, ki hočejo s pridnostjo svojih rok koristiti splošnosti, precejšnje število je pa še onih, ki jih je minila dobra volja. Ti so resignirali na svoje dolžnosti do družbe, videč da je ta družba nevaležna, neuvidevna in krivična.

Družba je krivična v tem, ker obrača svoj gnev, svojo nevoljo in nerazpo-

loženje le na malega, slabo plačanega ali brezposelnega človeka, medtem ko parazitov v družbi, ki žive razkošno življenje na stroške obubožanih, ne vidi; in ti so glavni krivci, da se družba razkaja. Ta družba je nevaležna, ker ne vrača tistim, ki ji dajejo vse, niti toliko, da bi dostojno živeli. Je pa tudi neuvidevna, ker v svoji družabni gnibli ne vidi razkrojevalnega procesa, ki preteče narašča.

Naša fronta narodnih delavcev je prežeta z ljubeznijo do domovine in vsega našega ljudstva. Zato imamo pravico bičati vse družbine izrodke in dolžnost imamo, da ustvarjamo boljšo družbo.

Ko se bo o božičnem času razlegal klic »Mir ljudem na zemlji«, naj vsi tovariši delavci mislijo na to, da hočemo srečnega in zadovoljnega malega človeka in v domovini urejeno boljšo družbo!

Nabirajte naročnike za „Novo Pravdo“!

Volitve obratnih zaupnikov

V smislu zakona o zaščiti delavcev in na podlagi »Navodil ministrstva socialne politike za volitve zaupnikov« se vršijo vsako leto meseca januarja volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov. Delavska zbornica je zato razposlala začetkom decembra t. l. starešinam zaupnikov poseben lepak z okrožnico, v kateri so vsa potrebna navodila za izvedbo teh volitev. Važno za vse naše članstvo je, da si izvoli dobre zaupnike, ki bodo delali v korist delavcev, zaposlenih v podjetju za dosledno izvajanje gospodarskih, socialnih in kulturnih poglavij zakona o zaščiti delavcev, da bo dobro in pravilna vez med delavci in delodajalci v vseh odnosih, radi katerih so po zakonu postavljeni in radi katerih jih tudi delavstvo kot svoje zaupnike izvoli. Vse volitve morajo biti izvršene januarja meseca s tajnim direktnim glasovanjem po kandidatnih listah, zato opozarjamo vse tovariše, da pri volitvah pravilno sodelujejo in jih tudi izvedejo. Obratni zaupniki se volijo v določenem razmerju s številom delavstva v podjetjih. V podjetju, ki ima do 20 delavcev, vsi volijo enega zaupnika. Od 21 do 50 delavcev voli 3 zaupnike, 51 do 100 delavcev voli 4 zaupnike, 101 do 150 delavcev si izbere največ 5 zaupnikov, od 151 do 450 delavcev si voli največ 6 zaupnikov. Kar je več delavcev od 451, pride na vsakih nadaljnjih 50 delavcev po 1 zaupnik več, toda skupno število zaupnikov potem ne sme presegati števila 16. V onih podjetjih, ki imajo več različnih samostojnih oddelkov, si sme vsak oddelek posebej izvoliti zaupnike. Vendar število teh zaupnikov ne sme presegati števila zaupnikov, ki je določeno za to podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci in delavke, ki so ob času volitev zaposleni v podjetju in so že 18 let stari. Izvoljeni smejo biti tisti delavci in delavke, ki imajo vse državljanske pravice, so polnoletni in pismeni ter zaposleni v podjetju.

Važno za volitve obratnih zaupnikov je to, da morajo volitve izvesti posebni volilni odbori. Kjer so stari že voljeni obratni zaupniki, sestavljajo ti volilni odbor ter izvrše volitve. Kjer pa

delavci do sedaj še niso volili svojih zaupnikov, izvede volitve poseben volilni odbor, ki ga morajo sestavljati najstarejši delavci dotičnega podjetja in jih mora biti toliko, kolikor je zaupnikov, ki se volijo v dotičnem obratu. Po zakonu ni jasno, ali morajo biti delavci najstarejši po letih ali se štejejo leta zaposlitve v tovarni. Volitve se vrše po skrajšanem ali po rednem postopku. Po skrajšanem se vrše, če se strinjajo s tem strokovne organizacije delavstva in podjetnik in če na tak sporazum pristane tri petine delavcev dotičnega podjetja. Za redni postopek veljajo predpisi »Navodil za volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov«.

V vsakem primeru pa se morejo obratni zaupniki, če niso prejeli tiskovin za volitve od Delavske zbornice, obrniti nanjo. Tudi tam, kjer do sedaj obratnih zaupnikov ni bilo, se je treba obrniti na D. Z. z navedbo, po kakšnem volilnem postopku se bodo volitve v njihovih obratih izvršile. Važno je tudi to, da morata od dne, ko so volitve razglašene v podjetjih, ki zaposlujejo do 150 delavcev, miniti najmanj 2 tedna, da se volilni postopek izvede. Kjer je zaposlenih nad 150 delavcev, pa morajo miniti 3 tedni. Zato je treba paziti na pravilni rok, ker se v primeru, da bi bile volitve prepozno prijavljene, ne bodo mogle izvršiti, ker se po zakonu vršijo samo meseca januarja.

Vsem našim podružnicam polagamo na srce, da postavijo za kandidate in izvolijo take zaupnike, ki bodo resposobni vršiti svojo funkcijo kot zakonito priznani branilci delavskih teženj v obratu. Posebno važno vlogo igrajo obratni zaupniki poleg intervencij tudi pri sestavljanju kolektivnih pogodb, kjer morejo pravi možje zelo veliko koristiti delavskim težnjam. Mi hočemo, da bodo zaupniki na podlagi zakonov mogli vršiti neomejeno svoje funkcije in se zavedamo, da se pojavlja vedno česče s strani podjetij namera, da bi se pomen teh obratnih zaupnikov zmanjšal. V borbi za delavske pravice in za pravilno razmerje ter posredovanja v obratih rabimo močne značaje in poznavalce razmer, da bo mogla naša strokovna organizacija v borbi imeti uspeh.

Papirniško delavstvo stavka

Po trimesečnih pogajanjih med zastopniki Združenih papirnic Vevče-Goričane in zastopniki strokovnih organizacij se je spor med delavstvom in tovarno tako zaostрил, da je 14. decembra t. l. ob 2. popoldne delavstvo v Vevčah spontano stopilo v stavko. O pogajanjih za sklenitev nove kolektivne pogodbe, predno so bila prestavljena v Ljubljano, smo že poročali. V Ljubljani je bil končan povoljno in sporazumno splošni del kolektivne pogodbe, ki je v glavnem zadovoljil delavstvo. Spor pa je postal zelo oster šele tedaj, ko je tovarna sklenila reducirati vse svoje nad 60 let stare delavce po številu 79 in znižati delavske prejemke za 22%. Tu so pogajanja zastala. Delavstvo ni moglo pristati na zahteve tovarne, ker se življenjski pogoji slabšajo in bi ta občutna redukcija silno poslabšala gmotni položaj delavstva. Tovarna je stala na stališču, da 1. ne more konkurirati na jugu radi previsokih mezd, 2. da ji je otežkočena konkurenca radi odaljenosti od trga, 3. da papirniška industrija ni dovolj zaščiten, 4. da bi se ji eventualno bolj izplačalo odpreti trgovino s papirjem, kakor pa papir izdelovati. Delavstvo je pa prepričano, da je papirnica eno najbolj solidnih podjetij in da je namen papirnice, da zvrne v delavsko breme racionalizacijo obrata in nakup novih strojev, ki so stali milijone in so že plačani. Tudi argumenti industrije, da se delavski fond pri podjetju bolj obrestuje kot pa vložen delniški kapital, ni mogel veljati za delavstvo, ker ni nihče stavil delavstvu na razpolago pravih resničnih podatkov. Ker bi redukcije delavstva in redukcije na mezdah letno znašale v gotovini skoraj 2 milijona, se je delavstvo obrnilo za posredovanje

na bansko upravo in sta se tej intervenciji pridružila tudi vevški in medvodski župan. Uspeh intervencij je ostal nejasen. Delavstvo se je borilo na svojih zadnjih pogajanjih proti tej nameri podjetja in je končno doseglo, da je podjetje zvišalo redukcijo na plačah na 10% in obenem stavilo predlog, da bo v primeru, ako delavske organizacije podpišejo kolektivno pogodbo pripravljeno dati kot doslej majhno rento okrog 300 dinarjev reduciranim upokojujencem, da bo zaposlilo reducirane delavce iz janezije in dalo tridnevni plačani dopust letno vsakemu delavcu v tovarni. To je bil rezultat 25 sestankov v trimesečni dobi pogajanj med industrijo in organizacijami. Med tem časom so se vršila številna zborovanja delavstva v Vevčah in v Goričanah. Ogorčeno so bila odklonjena prizadevanja podjetja po znižanju plač in 1. decembra t. l. je delavstvo sklenilo, da naj strokovne organizacije pogodbe ne podpišejo, ker je ta velik udarec za delavstvo ter da naj vsak delavec za sebe sklene invidualno pogodbo, katero je med tem tovarniško vodstvo v obeh obratih v Vevčah in Goričanah nabilo na vrata. Ta korak prisiljenih delovnih pogojev naj v imenu delavstva izvršijo strokovne organizacije. Tako so papirničarji prišli do brezpogodbene stanja, za katerega je predstavništvo tovarne pri pogajanjih obljubilo, da se bo poleg nabitih objavljenih pogojev držalo tudi vseh sklepov nepodpisane dela splošne kolektivne pogodbe. Delavstvo je šlo na delo pod novimi pogoji. Neprijetnosti so se kmalu pojavile. Poleg občutne redukcije plač, ki je zlasti pri akordu znašala nad eno tretjino dosedanjega zaslužka, je delavstvo močno razburilo stanje nepreskrblje-

nih upokojujencev, ki so nekateri celo po 45letnem službovanju bili brez vsega na cesti. Obenem so se pričele šikane v posameznih oddelkih s strani tovarniškega ravnateljstva. Delavstvo je namreč že za časa pogajanj prosilo, da bi se pri holandcih povišalo število delovnih moči, ker dosejanje ne zadostuje. V brezpogodbem stanju je pa tovarna na teh obratih reducirala celo število že itak prezaposlenega delavstva. Nastale so motnje. Od vseh oddelkov je moralo delavstvo tja pa sem skočiti na pomoč, da so v pravem času donesli snovi, ker bi se sicer morali stroji ustaviti. Obratni zaupniki so opetovano intervenirali brez uspeha. Ko je končno stroj prenehal teči, je pa podjetje dotičnega delavca premestilo. S tem je razburjenje doseglo svoj višek in na poziv prizadetih delavcev je bil sklican protestni shod in obenem proglašena protestna stavka, katere termin pa ni bil s končnim dnem postavljen. Šlo je še vedno samo za protestno stavko v tem najnovejšem sporu med delavstvom in podjetjem. Tovarna je na to odgovorila s tem, da je stavko vzela na znanje in odpustila delavstvo, ker je samovoljno kršilo delovne pogoje. Tako je tovarna izsilila štrajk, o ka-

terem ne vemo, kako dolgo bo trajal in kakšne posledice bo še imel. Tovarniško delavstvo v papirnici je nato na svojem zborovanju soglasno sklenilo, da razširi vse svoje zahteve na splošno in da se bo pogajalo o sklenitvi kolektivne pogodbe na temelju svojih predlogov, ki jih je stavilo že pri pogajanjih. Istočasno je na dan izbruha stavke v Vevčah podjetje odpovedalo tudi vsemu delavstvu v Goričanah, kjer je delavstvo takoj sklicalo sestanek in sklenilo, da pozdravlja akcijo tovarišev iz Vevč, samo pa ne more proglasiti štrajka, ker je itak samo še nekaj dni zaposleno in je bilo brez dela ves mesec za časa pogajanj. Tako je zadel delavstvo v dobro situirani papirniški industriji težak udarec, katerega posledice se bodo občutno poznale v vseh krajih, kjer to delavstvo prebiva. Enodušna volja papirniškega delavstva, ki se je pokazala na vseh dosedanjih zborovanjih je vztrajati s pomočjo strokovnih organizacij v tej težki in odločilni borbi do konca. Naša želja je, da bi uspelo ponovno posredovanje Inspekcije dela in da bi se štrajk čimprej končal ter bi delavstvo doseglo to, kar si želi in kar mu je potrebno za življenjski obstoj.

Pogajanja za stavbinsko kolektivno pogodbo

Delavska zbornica je sklicala v nedeljo, dne 13. t. m. v dvorano Delavske zbornice vse zastopnike stavbnih podjetij in stavbnega delavstva ter strokovnih organizacij na razgovor o sklenitvi nove kolektivne pogodbe za gradbeno delavstvo. Navzoč je bil tudi zastopnik gradbenega oddelka za banovinska javna dela. Namen sestanka je bil, da bi se dosegel načelni sporazum o načinu predstojen pogajanj za sklenitev nove kolektivne pogodbe ter o pogojih, ki bi bili sprejemljivi za vso banovino glede določil socialne zakonodaje, delovnega časa, akordnega dela in šušmarstva. Ko bi bil dosežen sporazum za tako okvirno pogodbo, bi se začela pogajanja zaradi mezd ter pogajanja za posamezne stroke, na pr. zidarje, tesarje in kamnoseke z ozirom na krajevne razmere. To delo naj bi izvršile posebej sestavljene komisije. Ko je zastopnik delodajalske skupine g. Zupan izjavil, da so vsa njihova združenja načelno za čim hitrejšo sklenitev kolektivne pogodbe, je predlagal, da se pogodba razdeli v dva dela, v splošnega in onega, ki se tiče mezd. Tu je omenil, da delodajalci še niso razpravljali o mezdah v podrobnostih, da so pa mnenja, da bo treba upoštevati socialni položaj delavstva, a tudi da ne bi zvišanje mezd eventualno škodovalo gospodarstvu. Stavil je predlog, da naj se s sestanka odpošlje skupna resolucija vseh navzočih na vlado z zahtevo po zakonu o minimalnih mezdah in pravilniku o pobijanju šušmarstva, ki je v Sloveniji na škodo zaposlenega delavstva hudo razvito. Resolucija je bila soglasno sprejeta, potem ko je delavstvo dobilo zagotovilo, da delodajalci ne bodo čakali na zakon o minimalnih mezdah, ki se nam obeta ter se bodo pogajanja nadaljevala še pred novim letom. Resolucija se glasi: »Vlada naj v najkrajšem času izda okvirni zakon o minimalnih mezdah in pravilnik o pobijanju šušmarstva, ki sta pogoj za pravilno sklepanje in izvajanje kolektivne pogodbe. Z zakonom o minimalnih mezdah naj bo zajamčena pravična ureditev delovnega materiala, upoštevajoč gospodarske razmere in življenjski standard v posameznih banovinah. S pravilnikom o pobijanju šušmarstva naj

bi bilo onemogočeno delo neupravičenecem, ker ogrožajo podjetje in pravilno izvajanje kolektivnih pogodb ter je v škodo kvalitete dela, kakor tudi državi in samoupravi, ki sta oškodovani na davkih.

Ker po splošnem mnenju ni bilo mogoče pre dtako številnim forumom preiti k pravemu delu pogajanj, je bil sprejet sklep, da naj se izvoli 12članski paritetni odbor, ki naj pregleda osnutke, nakar jo šele v skupni redakciji predloži plenumu v končno sklepanje. Vsaka stran delegira po 6 zastopnikov. V imenu delavstva bo imenovala vsaka strokovna organizacija po 2 delegata.

Stavbinsko delavstvo z velikim zanimanjem in nestrpnostjo pričakuje svoje nove kolektivne pogodbe ter upa, da bo doseglo, kolikor potrebuje za boljše preživljanje, kakor tudi, da ne bo odlaganja in drugih ovir pri sklepanju te pogodbe. Tudi delavstvo izven Ljubljane je izrazilo svoje želje in bo vztrajalo na tem, da se letoviščarski kraji in še nekateri drugi izenačijo v mezdnem vprašanju z mesti.

Zasledovali bomo vsa ta pogajanja in sproti informirali članstvo v našem novem listu, ki bo izhajal 14 dnevno ter bomo obenem s strokovno organizacijo zastavili vse svoje sile za čim boljše mezde stavbinskega delavstva.

STAVBINSKA POGAJANJA PREKINJENA

Ko so se ta ponedeljek nadaljevala pogajanja za sklenitev stavbinske kolektivne pogodbe, je prišlo do incidenta, ker je radi neke okrožnice Saveza gradjevinskih radnika smatral zastopnik Združenja graditeljev, da se ne more nadaljevati s pogajanjem dokler Savez gradjevinskih radnika ne prekliče pavšalnih obdolžitev, ki jih je iznesel v svoji okrožnici proti podjetnikom.

Kljub izjavi Saveza, da s tem niso mislili na vse podjetnike, tega delnega umika podjetniki radi pretežkih žalitev niso mogli vzeti na znanje in so se pogajanja prekinila. Tudi ostale strokovne organizacije se niso strinjale z načinom, tonom in pavšalnimi obdolžitvami. Krizo bomo reševali v Novem letu!

* * *

Veseli Božič in srečen ustop v Novo leto želi vsem

ANTON VARŠEK

Ureditev delovnega razmerja v Albaniji

V Albaniji bodo letos končno enkrat dobili zakon o ureditvi delovnega razmerja in delovnih pogojev. Po tem načrtu bo za vso državo veljal enoten zakon, ki bo uredil odnose med delavstvom in delodajalci. Kontrolo nad izvajanjem uredbe bodo imele trgovske zbornice in občinski uradi. Delovni čas naj traja 8 ur dnevno in 48 ur tedensko, nadure bodo plačane s 50% pribitkom k normalni mezdi, vendar smejo biti največ 4 nadure na dan in to v red-

kih, najnujnejših slučajih. Enkrat tedensko bo dela prost dan, ravno tako bo delo počivalo na državne praznike. Tekom leta ima vsak delavec pravico do 12 dni neplačanega dopusta. Ravno tako se naj vsi spori med delavstvom in delodajalci pospešeno rešujejo, pri čemer bo imela posredovalno vlogo občina, odločilno pa arbitražna komisija, v kateri boste zastopani obe stranki.

Socijalne razmere v Avstriji

Z razpustitvijo avtonomnih strokovnih organizacij so delavci prepuščeni na milost in nemilost podjetnikov. Kakor je splošno znano, so se delavske razmere v krščansko socijalistični Avstriji pod tako zvanim stanovskim režimom močno poslabšale. Mezde na splošno padajo kljub temu, da je vsak delavec vreden plačila za storjeno delo. Priobčujemo nekoliko najnovejših podatkov iz poročil avstrijskega Urada za proučevanje gospodarske konjunktore:

V zadnjem letu demokratske Avstrije, t. j. leta 1932, so bile v industriji rjavega premoga plače delavstva in uradništva v višini 50% vrednosti proizvodnje premoga. Leta 1935, v tretjem letu nove krščansko-stanovske ureditve države, so te mezde padle na 44% od celokupne proizvodnje. Še bolj so padle mezde onemu delavstvu, ki je zaposleno pri proizvodnji železne in mangrove rude. Tako je leta 1932 dobivalo delavstvo 77%, leta 1935 pa samo še 47% vrednosti od celotne izkopen rude. Mezde delavstva, zaposlenega pri visokih pečeh, so leta 1932 znašale 6,3%, leta 1935 samo še 4% prodajne vrednosti izgotovljenega železa. Iz poročil imenovanega zavoda je razvidno, da so, medtem ko so padale mezde, delavci morali povečati svojo storilnost. To se je posebno opazilo pri tekstilni industriji, kjer je bila storitev delavstva v predilnicah izredno občutljivo povečana, tako da je leta 1932 pripadlo na enega delavca približno 8.204 angleških liber preje, leta 1935 pa že 9.920 liber. Ta način ureditve dela je samo v korist delodajalcem. Avstrijske akcijske družbe so izplačale na dividendah leta 1936 75% več kakor leta 1935. S tem, da so se zvišale dividende, so pridobile na vrednosti delnice. Kurzna vrednost avstrijskih delnic je bila v septembru 1936 za 25% višja kakor pa v septembru 1936, to seveda v povprečju. Kurzna vrednost akcijske kovinske industrije se je v navedenem času zvišala za 65%, t. j. za več kot dve celi tretjini. Iz teh podatkov je razvidno, da je sedanja ureditev razmerja med delavstvom in delodajalci v Avstriji v korist slednjih, k čemer je mnogo pripomogel razpust svoobodnih strokovnih delavskih organizacij, tako da industrija nemoteno uspeva s svojimi težnjami proti delavstvu in nameščenstvu.

Skrajšajmo delovni čas v kemični industriji

Pri mednarodnem Uradu dela v Ženevi se sedaj vrše pogajanja za 40 urni delavnik v kemični industriji. Kakor je znano, je delo v kemični industriji za delavca zelo naporno in zdravju škodljivo, zato je mednarodni urad pokrenil vprašanje za skrajšanje delovnega časa. Na ta posvetovanja je češka vlada poslala svoje oficijelne delegate, ravno tako pa tudi strokovne organizacije. Interes delavstva na Češkem za to vprašanje je zelo velik, posebno ker se je kemična industrija v bratski republiki v zadnjih letih izredno razvila, pri čemer so pa pozabili na glavni faktor, t. j. na delavca v kemičnih obratih, ki največ trpi. Ali se kdo od nas udeležuje teh pogajanj, nam ni znano.

Iz podružnic

Z JESENIC

Na Jesenicah se delavstva polagoma polasča nemir radi odpovedi kolektivne pogodbe s strani KID. Ravnotako je delavstvo zelo vznemirjeno radi zmanjšanja števila obratnih zaupnikov. Kakor znano, traja med delavstvom in tovarno v tem vprašanju že delj časa borba. Lansko leto so bile zahteve tovarne odklonjene, letos je pa socijalno ministrstvo odobrilo predlog KID-a, da se smatrajo Jesenice in Javornik za eno podjetje in da se zato zmanjša število obratnih zaupnikov na 16. Delavstvo se pa zaveda, da so obratni zaupniki tisti, ki mu stojijo ob strani, ki jih zato tudi voli po tehtnem predudarku. Obenem pa obratni zaupniki

marsikaj lahko pomorejo v obratu samem, zato se čudijo, da hoče podjetje do sedaj deljeni tovarni združiti v eno in zmanjšati število obratnih zaupnikov, ki so vendar tudi v tehničnem pogledu podjetju z nasveti koristni. Jeseničani-kovinarji so imeli institucijo obratnih zaupnikov že leta 1921., torej preje kakor ostalo delavstvo v Sloveniji. Gre jim za stvar, ne samo za tradicijo, zato so sklicali pretekli četrtlet poseben shod, na katerem so obravnavali stališče podjetja ter so potom zastopnikov vseh treh organizacij izrazili svoje protivno stališče. Shod se je vršil v Društvenem domu in je samo obžalovati, kar so poudarjali tudi zastopniki delavstva, da je bil na hitro rok sklican, zato malo manj obiskan kakor običajno. Delavstvo je končno sklenilo resolucijo, s katero v celi vrsti točk pobija za delavstvo nesprejemljiv predlog. Ta resolucija bo poslana na vsa pristojna mesta.

SHOD stavbinskega delavstva na Jesenicah

V mali dvorani Sokolskega doma na Jesenicah se je vršil 17. t. m. dobro obiskan shod tovarišev stavbincev, članov NSZ. Delavstvo je posetilo shod v dobrem številu kljub temu, da se je vršila proti shodu neka propaganda, ker je hotelo spoznati stanje svojih zahtev po predloženi kolektivni pogodbi za pogajanja med stavbinci in podjetniki, ki so se ravno kar začela za vse delavstvo v Ljubljani. Shod je otvoril tov. Markovič in podal kratko poročilo o položaju stavbincev na Jesenicah. Nato je sledilo poročilo strokovnega tajnika o zahtevah stavbinskega delavstva v Sloveniji in o dosedanjem gibanju stavbincev ter razlaga kolektivne pogodbe, kakor so jo v osnutku predložile strokovne organizacije. Delavci so z velikim zanimanjem sledili izvajanjem vseh govornikov ter ponovno poudarili svojo enotnost v borbi za svoj socijalni položaj pod okriljem NSZ. Z odobravanjem so po zaključku sestanka vzeli na znanje javni odgovor tovariša Markoviča na napad v nekem delavskem časopisu, s čemer je še enkrat raztrgal nitke intrig, ki so jih nekateri pletli iz socijalne bede delavstva okrog našega članstva na Jesenicah. Končno je bil sprejet sklep, da se bodo sestanki ponavljali ob vseh fazah pogajanj za sklenitev kolektivne pogodbe, da bo delavstvo vedno na novo informirano o njih.

LITIJA

V nedeljo, dne 13. t. m. se je vršil po daljšem presledku zopet sestanek naše podružnice, ki je bil razmeroma še dobro obiskan. Na sestanku smo sicer pogrešali marsikoga, ki je naš odločen tovariš, vendar upamo, da se bodo nadaljnjih sestankov udeleževali vsi člani. Pripravljamo se za volitve obratnih zaupnikov, ki se bodo vršile v mesecu januarju. Pripravljamo se pa tudi na redni občni zbor, katerega bomo sklicali 14 dni po volitvah obratnih zaupnikov. Zelo razveseljivo je dejstvo, da člani kažejo vedno več zanimanja za pokret in da so zahtevali, da se vrši v nedeljo, 20. t. m. zopet sestanek. Na tem sestanku bomo določili kandidatno listo za volitve obratnih zaupnikov.

Pri tej priliki pa je treba ugotoviti, da je bila predvsem NSZ ona organizacija, ki je za litijsko delavstvo dosegla največ uspehov in da je tedaj dobilo litijsko delavstvo tako kolektivno pogodbo, kakor je ni imelo nobeno drugo podjetje. Ko so se pojavili razni razdiralni elementi v tej tovarni in hoteli prevzeti vodstvo nad delavstvom v litijski tovarni, pa smo izgubili kolektivno pogodbo in še marsikaj, kar nam je NSZ priborila. Razmere so danes v tovarne ne vzdržne in vse pričakuje in upa, da bo zopet NSZ ona organizacija, ki bo s pozitivnim delom ustvarila vse pogoje za izboljšanje položaja predilniškega delavstva v Litiji. Tovariše in tovarišice v Litiji pa pozivamo, da se trdno oklenejo svoje organizacije in da z odločnim in neustrašnim delom agitirajo za pojačanje našega pokreta s tem, da pridobijo čimveč novega članstva.

SODRAŽICA

Po prizadevanju nekaterih naših tovarišev iz Ribnice se je pripravil teren za ustanovitev nove podružnice v Sodražici. Sestanek bi se moral vršiti že v nedeljo, dne 20. t. m., a smo ga morali preložiti, ker so bili vsi delegati zaposleni na drugih krajih. Takoj po Novem letu pa se bo vršil prvi sestanek, ker je število prijavljenih članov že tako veliko, da je ustanovitev podružnice mogoča. Položaj delavstva v Sodražici in okolici je tak, da so razmere ugodne za ustanovitev podružnice. To delavstvo je narodno zavedno, vsled česar je razumljivo, da želi ustanovitve narodne delavske organizacije. O vseh naših težavah bomo poročali na prvem sestanku ter trdno verujemo, da se bodo razmere z ustanovitvijo podružnice NSZ tudi za tukajšnje delavstvo izboljšale.

MARIBOR

Po izrednem občnem zboru NSZ, ki se je vršil v Mariboru, je opaziti konsolidacijo našega pokreta ter podružnica pod predsedstvom tov. Cirila Mahničarja prav dobro napreduje. Zastoj, ki je nastal v zadnjih dveh letih vsled nesporazumljenj med nekaterimi tovariši, se je ublažil in vlada v organizaciji popolna enotnost v vseh ozirih. Naše prizadevanje gre predvsem za tem, da organizacijo razširimo v tekstilne tovarne in da se temljito pripravimo za volitve obratnih zaupnikov, ker hočemo pokazati naš napredek. Priznamo sicer, da številčno nismo tako močni, kakor smo bili pred tremi leti, toda sedanje vodstvo podružnice nam nudi dovolj garancije, da bo število organiziranih doseglo isto višino, kakor smo jo imeli pred leti.

Prav razveseljivo je dejstvo, da se tudi ostale stroke delavstva v Mariboru zelo zanimajo za našo organizacijo in da so referenti za posamezne stroke pridno na delu ter zbirajo članstvo. Edina ovira za delovanje naše podružnice je ta, da še nimamo svojega strokovnega tajnika, katerega v Mariboru skoraj ne moremo pogrešati; toda prepričani smo, da bo s porastom števila članstva zopet omogočeno naše strokovno tajništvo. Zaenkrat vršijo vse posle v tajništvu izvoljeni funkcionarji ter je tajništvo članstvu na razpolago vsak dan od 5. do 8. ure zvečer. Pozivamo mariborsko nacionalno delavstvo, da se poslučuje tajništva, da se zopet oklene svoje organizacije in na ta način pripravi za nadaljne borbe mariborskega delavca.

RIBNICA

Izmed najmlajših podružnic, ki so se ustanovile v letošnjem letu, je naša podružnica v Ribnici. Število članstva narašča z vsakim dnem in smo število 100 že zdavnaj prekoračili. Tudi je opaziti uspeh organizacije v tem, da so se plače v najvažnejših podjetjih že nekoliko izboljšale in da smo tudi sicer že dosegli precej lepe uspehe. Vse naše delo gre sedaj za tem, da v ribniških podjetjih izvedemo volitve obratnih zaupnikov, za katere se že pripravljamo in smo že na več sestankih o tem razpravljali. Prosvetno delo je poverjeno posebnemu odboru, ki se resno bavi z vprašanjem, kako izobraževati naše delavstvo in kako izvesti razne prosvetne in kulturne prireditve, ki bodo za vzgojo in za izobrazbo članstva.

Opazimo pa, da so se pojavili razni nasprotniki našega gibanja ter skušajo naše delo onemogočiti s tem, da prezirajo želje in prošnje našega članstva, češ da je drugače opredeljeno. Vse obsodbe vredno je, če se gleda na opredelitev posameznih brezposelnih delavcev in se jih tudi po teh vidikih zaposluje. Vsakdo, ki je brez posla, je upravičen zahtevati, da se mu da služba in v tem pogledu smo vsi državljani enakovredni in enakopravni. Tudi v tem pogledu bomo storili vse, da ne bodo naši člani zapostavljeni.

CELJE

V nedeljo, dne 20. t. m. so se po daljšem presledku zbrali člani naše podružnice v Celju na strokovni se-

stanek. Za razmere v Celju ob dokaj dobri udeležbi je sestanek otvoril tovariš Drolle, nakar je tov. Juvan govoril v daljšem govoru o potrebah poživljenega udeleženja naših tovarišev v Celju in okolici. Dotaknil se je vseh organizacijskih vprašanj in delavskega položaja, posebno pa propagande za naše novo glasilo »Nova Pravda«, ki bo izšlo takoj po Novem letu. Sestanek je potekel v popolni harmoniji in je tudi tu prevladala želja, da bi se sestanki s predavanji vršili česče, ker hočejo tovariši propagirati naše narodno socijalistične ideale med delavstvom z vso živahnostjo.

SV. PAVEL

Včasih se zgodi, da kateri izmed delavnih funkcionarjev odpove in gre svojo pot. Tako je tudi v Sv. Pavlu že nekaj tednov trajala kriza v naši podružnici. Zato je sklicala izredni občni zbor, na katerem so bila končno zadovoljivo rešena vsa organizacijska vprašanja ter se je še enkrat pokazala enotnost v naših vrstah. Na občnem zboru je poročal strokovni tajnik iz Ljubljane o delavskih socijalnih vprašanjih in o potrebah aktivne podružnice našega tekstilnega delavstva. Zbrani člani so z veseljem izbrali nov odbor, ki bo prekinjeno delo, bolj uspešno nadaljeval ter s tem še enkrat dal podudarka narodno zavednemu delavstvu, ki od nekdanj prednjači v Sv. Pavlu z velikansko večino v naših vrstah. Z voljo do dela se je članstvo podalo na novo plodno delo v organiziranih vrstah z novim odborom na čelu, ki mu predseduje preizkušeni delavec iz prvih povojnih let tovariš Derča.

KRANJ

Naša podružnica v Kranju je zelo agilna. Odborniki in člani se zavedajo, da so sedaj edini stebri med obupanin in zapeljanin delavstvom v borbi za delavska strokovna vprašanja. Poleg propagande od delavca do delavca, da se dvigne upadli pogum, izdaja podružnica tudi posebne okrožnice, v katerih s posebnim ozirom na lokalne razmere obravnava delavska in ideološka vprašanja. Odbor je organiziral do sedaj že celo vrsto predavanj ter je imel tudi več drugih prireditev, ki so bile dokaj dobro posečene. Radi reorganizacije in večje plodnosti pri delu sta se kranjska in stražiška podružnica združili v eno podružnico s sedežem v Kranju. Izmed vseh strokovnih organizacij je naša med tekstilnim delavstvom najbolj agilna, zato tudi naše članstvo stalno narašča.

JAVORNIK

Tovarniško delavstvo, organizirano v podružnici na Javorniku, je imelo v tem mesecu poseben sestanek, na katerem je poročal tov. strokovni tajnik o delavskih socijalnih in organizacijskih vprašanjih, tov. Zupan in tov. Ferbežar z Jesenic sta pa podala poročilo o študijskem potovanju delavstva KID v inozemstvu. Ko je delavstvo sklepalo o nadaljnjih korakih radi odpovedi kolektivne pogodbe pri KID, je prišlo do izraza mišljenje, da naj KID stavi nove predloge za kolektivno pogodbo, ker je družba tudi staro odpovedala. Z velikim zanimanjem je sprejelo delavstvo tehtna in možata izvajanja tovarišev z Jesenic ter z mnogimi medklici dajalo duška zadovoljstvu nad temeljitim poročanjem o razmerah delavstva v Porurju. Z aplavzom so tovariši vzeli na znanje zaključek govora tov. Ferbežarja, ko je dejal: »Na podlagi vsega tega vidimo, da more dobro organizirano narodno delavstvo doseči uspehe v narodni družbi in narodni državi, če ima dobre voditelje in pravo orijentacijo v srcu. Nihče nas ne bo premotil, mirno bomo šli preko vseh napadov, ker smo narodni delavci in hočemo v okviru našega gibanja za delavstvo doseči vse, kar je delavstvo po svetu že doseglo. Narodni smo in narodni ostanemo.«

Ob sklepu lista želi srečen Božič in zadovoljneje Novo leto

UREDNIK